

Величка Настрадаинова

Момиче от сняг

Направиха си бабата и дядото момиче от сняг и казаха:
– Колко е хубава нашата Снежанка!
И оттогава снежното момиче оживя.

Руска приказка

И я забuhl – твой голос нежны,
Твои небесные черты ...

А. С. Пушкин

Аз ще ви науча всички подред! – се закали Марта Матева. – Няма да позволя издевателства над моята крехка личност! Аз певица ли съм или изповедник? Всеки идва и се жалва. Възлюбеният рицар на щерка ми си навяхнал глезена и не можел да я заведе на танци, а син ми все не успява да срещне подходящата принцеса, за да се влюби в нея. Матю, моля ти се, въведи ред най-после, защо си глава на семейство? Тук ми отнемат времето с празни разговори. Крадат ми минутите, коими е отброила съдбата, за да ги използвам за нещо по-добро...

– И за какво смяташ да си използваш минутите? – прояви интерес писателят Матев.

– За нещо по-добро.

– Например?

– Че защо да не се влюбя аз самата? Не си криви физиономията! Аз може да съм стар човек, но съм млада жена и...

– Никой не твърди обратното – опита се да я спре Матев. – В кого смяташ да се влюбиш? Не приемай въпроса ми като проява на ревност.

– В Римски-Корсаков – тържествено обяви Марта.

Семейство Матеви бе свикнало и на по-драстични изказвания, дори ги предизвикваше, за да се наслаждава на Мартините „невероятности“, както се изразяваше синът ѝ Борис. Той в никакъв случай не би допуснал тая интересна тема да заглъхне:

– Майко, а защо не в Берлиоз или Доницети, а точно в Римски-Корсаков?

– Той не само че е гениален, ами е бил и добър човек, и симпатичен, и морски офицер.

– Това, последното, ли е най-голямото му преимущество? – попита Матев.

– Така излиза – каза Марта. – Нали риторите са поставяли най-силния си аргумент накрая? Само че не е така. И престанете да ме подвеждате с разни въпроси. Аз желая в тая къща да има ред и спокойствие. За тая цел ти, Матю, ще заведеш Мария на танци...

– Аз? На танци? – възпротиви се Матев.

– Ти, ти! И бъди благодарен, защото ти се пада по-леката задача.

– А коя е по-тежката?

– Моята. Ние с Борис ще трябва да присъствуваме на откриването на Световното изложение.

– И там ли ще пееш? – не скри разочарованието си Борис.

– Слава богу, не. Но без мен как ще го открият? И няма да бъде безинтересно. Моята любезна приятелка Нели, тоест професор

Жлебинска, ще демонстрира най-новото си постижение, а уважаният ѝ съпруг ми е обещал изненада.

– Каква ли изненада може да измисли един толкова важен и сериозен мъж? – с недоверие и дори с известна доза презрение измърмори Борис.

– Който иде, ще види – загадъчно съобщи Марта. – А тези лекомислени особи нека вървят да танцуват.

„Лекомислените“ тръгнаха към залата за танци, а Марта и Борис се появиха сред официалните лица при откриването на Световното изложение.

Борис започна да скучае още при произнасянето на речите, а Марта не си направи труда да слуша и прикрита от листата на висящите растения, с които бе декориран входът, пред който ставаше откриването, проведе кратък поверителен разговор с важния съпруг на професор Жлебинска. След като официалните гости бяха поканени да влязат, за да разглеждат, тя намери за уместно да помоли сина си да ѝ улови една от веселите хвърчащи играчки, които ято хеликоптери ръсеха над площада. Борис се постара да ѝ улови не пате или ластовичка, а крилат гущер; то ва го позабави за голямо нейно задоволство.

Марта, хванала с една ръка гущера и чантата си, с другата – сина си, заглеждаше се в таваните и като че се стараше да изостане от групата на официалните лица и да се „изгуби“. Както винаги тя сполучи в намеренията си. Двамата представители на семейство Матев се озоваха в някакъв дълъг коридор, който неочаквано, свърши пред арката, под която щяха да минават всички посетители на изложението – арка, наподобяваща по-скоро огромен тунел, налепен с хиляди разноцветни светулки.

След като видя пет-шест от павилионите, Марта заяви, че се е уморила, настани се в едно приятно кафене и изпрати Борис да гледа по-нататък сам. Но го помоли да не се бави повече от осемдесет минути, защото си имала идеи за осъществяване.

Но се наложи Марта да осъществява идеите си друг път: Борис се върна чак след сто петдесет и две минути и дори не благоволи да се извини, а отдалеч започна:

– Майко, ако знаеш каква гледка изпусна!

– Виждала съм всякакви гледки – невъзмутимо каза Марта.

– Чак толкова представление – едва ли. Можеш ли да си представиш...

– Да си представя представление? Я, моля ти се, успокой се и дай

да си ходим, че някой тук може да ме вземе за восьчен манекен...

– Няма да те вземе. Освен това ти си майка и си длъжна да ме изслушваш понякога.

– Хайде сега пък – и да те слушам! Аз ако взема да изслушвам всички млади нахалници! Нейсе. За теб като за роднина ще направя изключение. Казвай къде беше.

– На конкурса за красавици.

– Е, и не намери ли между тях „мома спроти тебе“?

– Не.

– Много си важен бе, сине! Не ти харесват първите хубавици на света! И внимавай какво ще ми отговориш, защото почвам да се ядосвам.

– Първите хубавици бяха жалки...

– Какво?

– Бяха жалки... в сравнение с едно неземно същество...

– Какво, какво? – смени възмущението си със заинтересованост Марта.

– Едно приказно създание. Представяш ли си, майко? Конкурсът приключи, избраниците стоят на почетната стълбичка... награди, цветя, камери, прожектори, луди аплодисменти... и изведнъж по пътеката към сцената тръгна такова момиче, такова момиче... такава девойка и насьн не може да се види... Тя се качи на сцената и залата замлъкна... Тя поднесе на трите красавици по една роза, излезе през страничната врата и изведнъж поне двадесет души се втурнаха след нея... Само че никой не успял да я намери. Съвсем като в приказка...

– И какви бяха тези, които са хукнали да я гонят?

– Струва ми се... най-вече фоторепортери и журналисти. Те бяха най-близо до вратата.

– То пък какво ли може да се очаква от едни журналисти. Конкурсът се провеждаше в представителната зала, нали? И, разбира се, никой още не познава потайностите на тая зала. Само един добър помощник-режисьор може да се справи с тях. И аз. Известни са ми всички световни сцени и нищо зад кулисите не може да ме затрудни. Да вървим. Ще ти я намеря аз твоята фея – и Марта поведе сина си, като му обясняваше междувременно, че един режисьор, какъвто той се готви да става, е задължен да знае всички потайности на модерните театрални сцени.

Но Марта не се впусна в претърсване на сценични и задсценични пространства, подземия, ходове и тям подобни, а спря пред витрината на дежурния и го помоли да раздвижи екраните на електронните

устройства и да я уведоми къде се е дянало момиче...

– Опиши я как изглежда – се обърна тя към Борис. Неговият глас прозвуча подобно на ехо от друг свят:

– Косите ѝ са черни като абанос, лицето ѝ е по-бяло от сняг, устните ѝ – по-червени от кръвта...

– Чакай, чакай! – го прекъсна Марта. – Ти да не решил да разкаваш приказката за Снежанка? Освен това този тип хубост днес не е моден.

– За истинската красота няма мода! Всред загорелите от слънцето красавици тя беше като бял корал между кафяви водорасли.

Марта дотолкова се възмути от сравнението, че успя само да повтори:

– Кафяви водорасли! Пак добре, че не каза като бучка захар върху печени яйца!

Междувременно дежурният бе започнал да действа и след малко озадачен съобщи:

– Момиче с такава външност въобще не е влизало в залата.

– Вие грешите – възрази Борис.

– Изключено! При тая мода на розови и червени къдрици, тя щеше да бъде забелязана дори само поради цвета на косата и кожата.

– Но тя беше тук!

Дежурният ги покани в стаята си, настани ги удобно пусна видеозапис на конкурс за красавици.

А там никъде, никъде не се мяркаше дори подобно създание. Наистина по едно време се получи някаква дълга, неловка пауза. Публиката замълча, победителките гледаха по странен начин към пътеката и... нищо повече. После група фоторепортери наскачаха и излязоха, но скоро се върнаха...

– Ти си имал халюцинация. – заключи Марта. – И не само ти. Може би – всички в залата. Някой илюзионист си е направил шега.

– Не, илюзионисти не са присъствали – каза дежурният. – Нито в залата, нито дори из цялата площ на изложението и наоколо.

– Че вие пък от къде знаете?

Дежурният обясни, че арката, през която се влиза, всъщност е най-сложният апарат на света. Предназначението му се е държало в тайна, но сега всеки минаващ посетител може да узнае, каквото пожелае за себе си. Електронните устройства преглеждат всеки човек поотделно, вписват цялостната картина на неговия организъм, откриват евентуални заболявания, измерват виталния му капацитет и на излизане той

получава картон, който го осведомява например, че трябва да се погрижи за шестия си зъб в дясно...какво ли остава пък до уточняването на професията или странични занимания, които се вземат направо от документите или от излъчванията на мозъка.

– Значи наоколо няма нито подобно момиче, нито илюзионисти. – заключи Марта. – Но за сметка на това някъде наблизно е професор Жлебинска.

Професор Жлебинска призна, че изненадата, която подготвяла за Борис и Марта, не се ограничавала с улесненията, които се предлагали на обикновените посетители. Нейният съпруг нарочно помолил Марта да преведе сина си през арката преди да нахлуе народът. Това било, за да могат устройствата да отчетат не само физическите му, но и психическите данни, и като ги съпоставят после с други показатели, той да бъде осведомен кои представителки на нежния пол биха били подходящи за вниманието му.

– Омръзна ми да се говори, че син ти не може да си хареса момиче. – каза накрая Нели Жлебинска и загледа Борис предизвикателно.

Той беше възмутен:

– И какво? Ще ме сватосвате чрез електронни устройства? Не, ви двете или си правите лоши шегички с мен, или ... – и замълча, защото вероятно помисли нещо обидно за майка си и Нели. После продължи настърханал: – След като толкова желаете да ме ощастливите, намерете ми момичето, което поднесе цветя на победителките от конкурса.

Професор Жлебинска не успя да скрие изненадата и тревогата си. После каза:

– Такова момиче не е влизало през входовете на изложението.

– Нито през изхода? – иронично подметна Борис.

– Да не е паднала от небето? – се засмя Марта. – Като другата Снежанка – тази от руската приказка – завалял сняг, направили момиче от сняг, а то оживяло...

– На този въпрос не мога да отговоря – съдържано рече Нели.

– Нито мъжа ти?

– Е, ако той пожелае...

– А ти да не мислиш, че като е толкова главен и важен, аз ще се церемоня с него? – отвърна Марта и веднага поиска среща.

И важният мъж Жлебински бе принуден доста неохотно и с уговорки да признае, че появяването на момичето в залата е един експеримент – първа демонстрация на „Мира“ – названието произлиза от думата „миракъл“ – чудо – и Жлебински почна да разяснява:

– Това е вид обемен телевизионен образ, много пътен и непредизвикан от подобен модел в студиото. Програмата му е заложена само като естетическо виждане на художника Девон и е осъществена по извънредно сложен начин. Съжалявам, Борисе, ти си бил поразен не от живо същество, а от един... мираж, от един идеал...

– А цветята, които тя даде? – попита Борис. Виждаше се, че не вярва на важния мъж Жлебински.

– Цветята тя не „даде“, а прибави към букетите в ръцете на победителките. Те имаха чувството, че приемат още една роза, която всъщност веднага се изгуби между другите.

– Аз чух гласа ѝ. Той беше божествен като... като гласа на майка ми.

– Е, да – засмя се Жлебински. – За модел послужи гласът на великата певица Марта Матева.

– А, значи аз съм пропуснала да се насладя на твоята изненада? – викна Марта, а той безпомощно вдигна рамене:

– Щом предпочиташ да седиш под зелените дървета и да пиеш сок от плодове на кактус...

– Пиеше ми се, пих. А това чудо ще видя друг път.

– Скоро няма да има друг път. Демонстрацията е единствена. И докато не се уточнят някои важни подробности, втора няма да последва.

– Колко време ще се уточнявате?

– Може би година, може би пет, шест...

– Та тъй – предизвикателно подзе Марта, – извадихте на бял свят този призрак, колкото да замаете главата на бедното ми момче...

– Майко, моята глава не се е замаяла от призраци. Аз съм убеден, че това момиче съществува.

– Не, драги ми Борисе, не! – неотстъпчиво натърти Жлебински.

– Съществува! – процеди през свити устни зачервеният от гняв и вълнение Борис и най-невъзпитано напусна кабинета.

– Този млад човек може и да е прав – дълбокомислено каза Марта. – Аз съм готова да се потрудя заради него, след като се подкрепя. Ще ми предложиш ли нещо освежително?

След секунди Марта и Жлебински изпробваха най-новите освежителни коктейли, а секретарите на важния мъж обясняваха, че шефът е извънредно зает.

Когато Марта се прибра в къщи, лекомислената част от семейството вече обсъждаше преживяванията на Борис.

Малката Марта горещо убеждаваше брат си, че неговата Снежанка

сигурно я има някъде и той трябва да тръгне да я търси.

Писателят Матев унило разгръщаше дебела книга и видът му ставаше все по-неприветлив.

Марта заяви, че отчаянието никога не я е спohoждало, ако пък случайно изпадне в такова състояние, то ще намери изход. Междувременно тя набираше дълга поредица от цифри и ругаеше Световното изложение – заради него нямало свободни канали за междуконтинентални връзки. Най-после лицето и просветна и тя почти изпя:

– Добър вечер, докторе и професоре. Или там, при тебе, е ден? О, правиш сутрешните си упражнения? Тогава навярно ще си в състояние с отпочинал мозък да разрешиш моите проблеми. Е, по-добре е да се видим. Кога ще дойдеш? – и с тържествен тон съобщи на присъстващите: – Утре с нас ще вечеря професор доктор Беля. Радвате ли се?

– Радваме се, само че не виждам защо ще разкарваш човека от другия край на света? – промърмори Матев.

– Той винаги е на другия край на света. Сега експедицията му изследвала някакво топло течение в океана.

– В кой океан – запитва Борис.

– Световния.

– Ти, майко, си непоправима!

– И не държа да ме поправят. А теб какво толкова те интересува къде работи доктор Беля? Или може би мечтаеш да те вземе със себе си?

– Ако беше възможно! Какви филми ще станат! Но той не позволява да му се месят разни кинаджии... като мен.

– Може и да позволи. Ще идеш ли?

– Батко, иди, моля ти се! Този човек, Белята, тършува из целия свят. Той ще ти открие твоята Снежанка...

– Не подстрекавай брат си към безнадеждни начинания – строго рече Матев и подаде на сина си дебелия книга: – Ето тук можеш да прочетеш някои теоретични постановки, отнасящи се до този миракъл „Мира“.

Борис учтиво благодари, затвори книгата и я постави в библиотеката.

Когато доктор Беля след вечерята отведе Борис със себе си, Марта въздъхна:

– Момчето все пак трябваше да получи утешителна печалба. Нека се разсея из океаните и да забрави този изобретен от великата наука фантом.

Но, изглежда, океаните не успяха да разсеят Борис. Той се обажда често, говореше, че е особено доволен и от работата си, и от доктор Беля, ще се върне с материали, които ще направят силно впечатление... само дето бодрият му глас звучеше някак пресилено.

Марта се преструваше, че не забелязва, изразяваше учудване защо документалистиката толкова привлича сина ѝ след като вече е дал доказателства за възможностите си в игралния филм и хората са ги оценили високо.

Борис отвърщаше, че има намерение да направи документално-игрален филм по някаква си негова рецепта и на Марта не ѝ оставаше нищо друго, освен да си даде благословията, от която синът ѝ съвсем не се нуждаеше.

Една нощ Марта бе обезпокоена от самия доктор Беля. Той поиска да разговаря със семейство Матев и пристигна да вечеря с тях.

На тази вечеря малката Матева не бе поканена, за най-голямо нейно неудоволствие, а възраженията ѝ не бяха зачетени. Тя напомни, че вече е на шестнадесет години и е достатъчно възрастна, но Марта въобще не я изслуша и заповяда:

– Детенце, върви да спиш! И ако си решила тайно и коварно да използваш подслушвателни уредби, ще ти отскубна всичките уши.

Мария Матева се оттегли в покоите си, без да успее да види обожавания от нея доктор Беля.

А той дойде и още от входа започна да върши белите си. Наистина много чудно беше как под ръцете му се разпадат здрави, солидни брави, кресла, триножници.

В смущението се доктор Беля сътвори повече от полагаемото му се количество бели, но домакините се преструваха, че въобще не забелязват това. Само безпокойството им растеше – беше им известно, че колкото повече бели прави доктор Беля, толкова по-сериозни са затрудненията му.

А той каза, че състоянието на Борис го тревожи. Младият мъж привидено върши работата си с майсторство и старание, смее се, когато е необходимо, участва в развлеченията, но уредите, които невидимо контролират състоянието на членовете на експедицията, показват рязък спад на жизнените му функции. Данните говорят за почти болестно състояние, а никакви болести у него не са открити.

– Значи е здрав – се зарадва Марта. – А всичко останало е от

неговите фантазии.

– Понякога фантазиите са по-вредни и от болести. – тъжно отбеляза доктор Беля.

– Моля, не й говори така! – се намеси Матев. – Сега тя ще започне да се самообвинява, че е завела Борис на това проклето изложение и ще започне да върши невероятни неща, за да спаси сина си.

– А ти какво искаш? Да си оставя детето в лапите на меланхолията? Да ми се погуби хубавият син? – И тя се обърна към доктор Беля с тъжна усмивка: – Докторе, ти си най-всемогщият човек на света. И ти ли нищо не можеш да направиш за него?

Доктор Беля счупи с невероятна сръчност чашата и чинията пред себе си, опита да заличи последствията, едва след като това му бе забранено и порядъкът възстановен, отвърна с ирония, отправена към самия себе си.

– Да, всемогъщ съм. Но ако ви е нужен най-всемогщият човек на света, трябва да се отнесете към друг адрес. Макар че в случая адрес няма – и той като че захвана да разказва приказка. – Някъде из света живее госпожица V. Почитателите й приемат това V за Виктория – победа – или за Величие. Но тя самата с насмешка се представя като госпожица Вещицата...

– Ама тя... жива ли е? – несмело попита Матев.

– И още как!

– Слуховете за нея заглъхнаха много отдавна.

– Е да, от доста време тя е госпожа V – жена е на големия цигулар Вергил Винех.

– Най-великият цигулар Вергил Винех! – строго отбеляза Марта. – И не само цигулар! Винех е гениалният композитор на нашия век. А че има жена... не ми е известно.

– Те двамата водят доста необичаен живот. Той си изнася концертите, тя работи някъде из нейните тайни лаборатории, пръснати по цял свят. И изведнъж на някой от концертите на Винех се появява неизвестна дама и го отвежда. Двамата изчезват безследно. После той се връща в обществото и носи нови композиции... устройват му концерти, на някои от тези концерти пристига интересна дама...

– Че тя все още ли е интересна дама? – с недоверие вметна Матев.

Доктор Беля се разсмя:

– Какво й струва? Не зная дали сте запознати поне отчасти с нейната дейност... Тя някога „произвеждаше“ гении. От някакъв умиращ каторжник бе пресътворирила сър Исак Нютон, от момче, което кара

велорикша – великия математик Лу-цзян... беше се заобиколила с „възкресени“ гении и злите езици говореха, че те работят в нейните лаборатории, защото тя никога не е имала асистенти, помощници, дори най-обикновени прислужници. Около тези случаи се вдигаше неистов вой, трудно беше да се разбере кой е проникнал в нейните владения и е узнал тайните ѝ. Няколко пъти бяха възбуждани дела срещу нея, обвиняваха я, че използва живи хора за експериментите си. Тя, представете си, не отричаше, но се отнасяше с насмешка към обвиненията. После... умираше. Погребваха я, а тя... никога не пропускаше да отиде на собственото си погребение. Тя е в състояние от полумъртъв каналджия да пресъздаде... великия художник Девон... а нейните собствени „преображения“ вероятно ѝ струват толкова труд, колкото поставянето на един сценичен грим.

– И винаги ли я виждат с ново лице? – се заинтересува Марта.

– Не. Няма смисъл. Тя има особени, много чисти черти. За жена с такова лице е достатъчно да смени цвета на косата и прическата, за да изглежда по друг начин. Мисля, че в киното такива типове ги наричат универсални и от тях правят най-главозамайващите красавици. А нея опитните хора я различават по изящния, леко гърбав нос и презрителната полуусмивка, която се появява понякога върху устните ѝ. Всъщност сега никой не я преследва. Делата срещу нея, се прекратяваха след всяка нейна мнима смърт. Работи под закрилата на центъра „Атлас“, а какво работи, само тя си знае. И, както казах, никога не е позволявала никой да ѝ се меси... Тя единствена може да се справи със затрудненията на Борис...

– Искаш да кажеш, че ще му я направи тази негова Снежанка!

– Стига да смогнем да открием госпожа Вещицата... тя иначе е много любезна и благосклонна.

– Никой ли не знае къде може да бъде?

– Говори се, че и самият Винех не знае.

– Той може и да се преструва – каза Марта. – Вергил ми е добър познат. Пяла съм му в две оратории. А този център „Атлас“ аз веднъж вече го разгροих...

– Да, да – съгласи се доктор Бея, – но какво е „Атлас“ за нея? Едно прикритие. Тя стои много над този център и всъщност е най-пълновластният владетел на света, защото според някои добре осведомени източници почти всички велики люде на днешния ден са минали през нейните лаборатории. Дори и собственият ѝ съпруг...

– А, не! Това не може да е вярно. Вергил Винех е дете чудо.

Концертира от осемгодишната си възраст и...

– Но откога пише музика? Трябва да е бил поне на тридесет и пет... И защо преди да срещне госпожица V, никога не се е опитвал да композира?

– Да. Интересно! – се замисли Марта и построи. – Значи трябва да се намери госпожа Вещицата. А преди това можем да вечеряме.

Но само след няколко минути телефонен звън сепна вечерящите и един приятен женски глас попита:

– Защо се безпокоите по толкова дребни поводи, госпожо Матева? Вашият мозък е създаден за по-сложни задачи.

– А! Вие четете мисли от разстояние? – отвърна Марта, без да се колебае нито миг.

– Вие не само мислехте, вие гласно оповестяхте мислите си. Освен това аз много отдавна се занимавам с вашия великолепен мозък, който е в състояние да произвежда дори мисли, необлечени в думи. Във вашия череп действа уникален апарат, и най-важното, действа с отличен капацитет и без моята намеса. Ще ви бъде ли приятно да присъствувате на концерта, който Вергил Винех ще изнесе на десети ноември в Енна?

Марта бе готова да наговори любезности, но се задоволи да каже:

– Благодаря за поканата. Довиждане – и след като затвори телефона, поясни: – Няма нужда да си приказваме чрез уреди, след като тя чува мислите ми.

– Как тъй си убедена, че това беше тя? – недоумяваше Матев.

– И аз не съм лишена от известни способности – с преднамерена комична важност отвърна Марта и победоносно оповести: – На десети ноември ще се срещнем в Енна.

– Дотогава има почти пет месеца – напомни доктор Бея и Матев разбраха, че състоянието на сина им е по-лошо, отколкото го бе представил докторът.

След като изпратиха доктора, Марта свика семеен съвет.

Малката започна със саркастични забележки:

– А-а, когато е до приятна вечеря, аз не съм поканена, щом стане дума за сериозни разговори, могат да ме вдигат от леглото.

– Ако собственият ти брат не те интересува...

– Не ме интересува – предизвикателно заяви Мария и се прибра.

– Лошо сърдито момиченце! – викна след нея Марта, а Матев навъсено рече на жена си:

– Тя пак ще измисли нещо за чудене и за маене... – Щом може,

нека мисли! Най-после нека в тоя дом да има и такъв човек – мислител.

– Тая длъжност не е за нея.

– О, ти копнееш да я запазиш за себе си?

Матев разбра, че среднощен семеен разговор няма да се получи, целуна Марта, взе една неотворена бутилка и се отправи към кабинета си.

На Марта ѝ се искаше да му изнесе още една антиалкохолна проповед, но бе принудена да се задоволи с бележката:

– Не всякога истината е във виното.

– В момента не ми трябва истината, а малко спокойствие.

– Взemi от хладилника и си нарежи...

– Какво?!

– Е-е-е! Не говоря за твоето скъпоценно спокойствие, а за пушено месо. Един порядъчен човек не бива да пие без мезе.

Матев се подпря на вратата и едва издума с изнемощял глас:

– На мое място всеки порядъчен човек щеше да се самоубие. От години тук се прави всичко възможно, за да бъда аз обезличен, влуден и премахнат от лицето на Земята. В живота ми нахлуват най-безочливо някакви пришълци от други светове, от миналото и бъдещето, разни невъзможни доктори и професори, а сега – дори и вещици...

– Никакви вещици нямат намерение да нахлуват в живота ти – се зачу глас от стаята на малката Матева и тя самата, по ясносиня пижамка на звездички, жирафчета и охлювчета, се показва в салона и продължи уверено, – ти не си достатъчно интересен за вещиците. Виж... син ти може да привлече вниманието им.

– Какво искаш да кажеш? – се сепна Матев.

А Марта едновременно с него изговори:

– Тя пак е подслушвала! Това невъзможно дете няма капчица възпитание!

– Какво да правя, като никой не иска да ме възпита? Само забраняват: не прави това, не прави онова! А какво да правя, никой не казва...

– Ще си учиш уроците! – заповяда Матев.

– Научих ги. И следващите, и още по-следващите... И пет езика, и океанография, и старовизантийски невмен нотопис, и...

– И устройството на забранени от закона подслушвателни уредби! – с възмущение допълни Марта.

– Първо, законите са за пълнолетните. Второ, всичко това аз съм усвоила без помощта на учители. И никой не иска да ме похвали. Тук само ме ругаят. Аз не мога да понасям повече. Ще замина при Борис.

– Какво щеше да кажеш за Борис? – я прекъсна Матев.

Малката Матева се постара да придобие независим и загадъчен вид и прошепна:

– Тя е при него.

– Коя?

– Вещицата, разбира се. На бърза ръка се озова, както е речено, до дясното му рамо. Поговори с Борис, шашна го и си отпраши...

– Забранявам ти да употребяваш такива думи! „Шашна го“, „отпраши“! Кой те е учил?...

– Моля те, остави въпроса кой е учил Малката... – настоя Матев.

– Въпросът съвсем не е маловажен...

– Но все пак аз искам да чуя какво е станало!...

– Ти искаш да се възползуваш от противозаконните методи за действие на дъщеря си...

– Да, да, да! Дори ако аз трябва да отговарям пред закона!

– Когато са изобретявали подслушвателните уредби, никой закон не ги е забранявал – хитро вметна Малката и поиска да въдвори мир сред разстроеното семейство. – Моля, слушайте. Сега ще ви кажа за Борис – и се разсмя. – Ама каква вещица е тая дама! А Белята още не се е върнал там и се притеснява...

– И ние се притесняваме – загледа я умолително Матев, прегърна я и сложи брадичката си върху жирафчето, което се кипреше най-близо до шията ѝ.

– Не подтискай Пешо! – каза Малката и започна да тормози баща си. Изреди му имената на всички жирафчета и охлювчета, които квартируваха по пижамата и поднесе му чай, за да се свърже и едва тогава стигна до въпроса. – Тя дойде от морето... и каза на Борис... че защо не го попитате него какво му е казала, ами ме принуждавате да сплетнича? – и Малката залепи звучна целувка на носа на баща си и коленичи пред майка си. – Благослови съня ми, маменце, иначе ще ми се привидят бузуяци, въргозуяци, флифиферули и контикорентикерацери.

Марта я хвана за ухото, помъкна я към спалнята ѝ, хлопна вратата след нея и въздъхна:

– Уф, изхвърлих я! – после грабна телефона и запита Борис: – Спиш ли, сине?

Гласът му беше далечен и като че ли потънал в мечтание:

– Не, майко. Тук вече е утро. Но тая нощ не беше за сън.

– Случило ли се е нещо? – предпазливо поде тя.

– Да... Невероятното... От морето излезе Ходещата по вълните. Аз стоях на палубата, мислех си как ли е изглеждала тя..., макар че Грин я

е описал с такова приказно великолепиe... представях си я... и тя се появи. Косите ѝ са като морска пяна, посребрена от луната...

– Борисе, ти да не си станал поет? – тревожно се обади Марта.

– Не, майко. Тя дойде и каза, че Фрейзи Грант – Ходещата по вълните – била много по-хубава от нея. А тя била само... вещица. Представяш ли си, майко? Тя била прословутата госпожица V. Искала да види по-отблизо моите блянове, защото се готвела да ти обещае нещо. Каза ми, че човек трябва да защитава мечтите си, че светът е много по-красив, отколкото ние го виждаме, че билката на забравата се нарича непентес, от нея боговете правят нектар и го пият, за да отхвърлят грижите си, че... Не, не помня... всичко се обърка в главата ми..., привиждат ми се небивалици..., над вълните сияят гигантски седефени ветрила, а по тях пробягват оранжеви сенки на жерави, в морските гълбини някой свири на челеста и..., ако не ми беше толкова добре, щях да помисля, че съм полудял...

– И какво, какво става с теб?

– С мен? Добре съм... Макар че тя си отиде отдавна. Не, не се безпокой за мен. Добре съм.

– Да, добре е – потвърди доктор Беля само след няколко дни. – Учудващо добре е. Работи, не се уморява и е в отлично настроение. Навярно госпожица Вещицата незабелязано го е „парфюмирала“. Искам да кажа, дала му е да вдъхне малко от газовете, чрез които тя превръща продавача на лотарийни билети във финансов гений или маникюристката – в изобретателка на гъвкавото студено стъкло, което скоро ще стане универсалният материал за покриви...

– Искаш да кажеш, че тя е направила някакви „подобрения“ на Борис? – с възмущение възкликна Марта.

– Ти не би желала...

– Разбира се. Момчето ми си е добро и без това.

– Да, да. Може би не се изразих точно. Искях да кажа, че го е отървала от илюзиите му...

– А какво е човек без илюзии? Аз ще си поговоря с нея по този въпрос. Ние ще се срещнем в Енна!

– Звучи ми като: „Ще се срещнем при Филипи“ – с едва забележима ирония каза доктор Беля:

– Това май го беше провъзгласил някакъв пълководец? Както и да е. Страх ме е само от нещо друго – да не би Борис сега пък да се е влюбил в нея, както всички, които имат честта да я видят.

– Не всички, Марта, не всички! – печално напомни доктор Беля и на Марта внезапно ѝ дожаля за него. Сети се, че той толкова дълго, предано и безнадеждно я обича. Въздъхна, за да изглежда опечалена поне в собствените си очи, реши да бъде мила с него и го покани на дългоочаквания концерт в Енна.

Но среща в Енна не се състоя. Самият Вергил Винех уведоми Марта, че има малка промяна, на уречената дата той ще свири в катедралата на Месина.

– Още по-добре! – оповести Марта. – Тъкмо-ще минем по новия мост над Месинския проток. Много ми е любопитно как са измайсторили няколкокилометров мост върху един пилон, в земетръсна зона.

Мостът бе измайсторен както трябва. А катедралата си стоеше от няколкокостотин години в земетръсната зона, без да пострада ни най-малко. От високите ѝ сводове лъхаше хлад и мрак и, колкото и да разглеждаше, Марта не можа да различи между слушателите „интересна дама с презрителна полуусмивка“.

Когато отиде в свещеническата ризница, която Винех бе използвал като стая за чакащи артисти, и го завари сам, тя едва скри огорчението си зад поздравленията и възхищенията. Остави почитателите да затрупват цигуларя с комплименти и се взря в някакъв девиз, изписан на стената. Не знаеше черковния „развален“ латински, нито староиталиански език и напразно се мъчеше да отгатне дали „силата дава мир“, или „мирът е силата господня“, или пък „отказването от силата носи мир“. Тогава усети някаква възвишена радост, зачуди се какво се с случило и видя жена, като че сътворена от слонова кост, сребро и смарагди. Марта помисли „Най-после да ми се мерне нещо, което си струва да го гледаш!“

Жената се усмихна – като че пролетен вятър подушна наоколо – и каза:

– На тоя свят има толкова вечни неща, достойни за възхищение, а вие се дивите на преходното.

„Ще се дивя на каквото си искам!“ – си каза Марта, сети се, че не може да скрие мислите си от Вещицата и допълни:

– Нали вие твърдите, че и най-грозната мисъл е нещо по-висше от материята, която я е породила? Е, наслаждавайте се на мислите, които произвежда материята Марта Матева.

– Аз отдавна им се наслаждавам. Вашето двупластово и трипластово мислене дори ми дава надежди относно разумното бъдеще на човечеството. И много ще се радвам, ако на света се появи поне още един

човек с вашия начин на мислене. Децата ви са чудесни..., но... защо не опитате да си родите още едно? Може би то ще наследи...

– Какво? – произнесе гласно Марта. – На моите години?!

– Нямам навика да изчислявам времето в години, но ако те толкова ви тревожат, обърнете се към примерите на древността. В някои от свещените книги се споменава за Сара, която родила първия си син на деветдесет години. А малко преди това до такава степен очаровала египетския фараон, че той...

– А, не, не! Не ми трябва очаровани фараони, нито деца с трипласово мислене. Впрочем деветдесетата ми година ще дойде почти след половин век, та ако трябва да последвам примера на Сара... дотогава може да си променя мнението по въпроса.

Госпожа Вещицата се разсмя, а Марта си рече наум: „Ето откъде са взели модела за оная приказка с момичето, дето като се смее, от устата му се ронят трендафили, ако заплаче...“

– Аз не плача – прекъсна я Вещицата. – Благодаря за хубавите мисли, отправени към мен, но... не е ли време да се присъединим към останалите? – И тя поведе Марта нанякъде.

Вървяха през поредица от безкрайни зали с изрисувани стени. Стенописите ставаха все по-интересни и необикновени. Библейските сцени бяха последвани от пейзажи в романтичен стил, от изображения на несъществуващи животни, очи на насекоми, уголемени до неимоверност микроорганизми... А в последната зала сияеха мозайки. Като възшебно огледало те сякаш отразяваха света: избухваха с огнени отблясъци вулкани, пенести зелени води се надигаха, просветваха далечни мъглявини, комети разсичаха с позлатени мечове черния мрак на Вселената, червеното петно на Юпитер гореше, трескаво пулсираха звезди, огромна котешка лапа бавно впиваше нокти в ствола на дърво и раздираше кората му, страшна пчела кръжеше над гроздово зърно, по-голямо от локомотив...

Марта беше забравила вече с кого е, къде отива... захласната следеше промените и на въпроса: „Харесва ли ви?“ успя да отвърне, само:

– Живот!

И без да откъсва очи, помоли:

– Нека да си стоя тук.

– Ще видите и други неща.

– Добре – въздъхна като при събуждане Марта и сама си поясни. „Това не ти е катедралата. Само не разбирам как е уредено.“

– По възможно най-добрия начин – отговори Вещицата и я

въведе... в селски двор с висока ограда, покрит с трева и глухарчета. Пътечка водеше към къща, обрасла с орлов нокът и бръшлян. Пред къщата, край маса от дялано дърво седяха доктор Бея, Вергил Винех, семейство Матев и двойка питомни гепарди.

– Моля, извинете ни. Ние ще се забавим малко – каза Вещицата и покани Марта в къщата.

Там, в пруста, лежеше черен бик. Върху гърба му блажено се изтягаха две котки, а около рогата му като кралски венец блестеше сребърна змия.

– Маце, писе! – обади се Марта и на часа едната котка скочи на нейното рамо и доверително въздъхна в ухото ѝ:

– Ах!

– Тя ви се възхищава – поясни Вещицата. – Но не и вярвайте много. Клио обича да ласкае, за разлика от Балт. Когато се върнем, ще видите как ще ви погледне той.

„А! Значи, като се върна, ще бъда нещо толкова различно, че и този хайдук ще го забележи! С други думи – ще ме префасонират! Ами ако не ща?“

Вещицата се усмихна, това успокои Марта и тя продължи разсъжденията си по друг начин:

„Какво ли пък съм се загрижила. Щом тая жена ми внушава доверие... а аз вече ѝ се доверих... и явно съм в нейна власт... Залите, през които ме преведе, не могат да се намират в съседство с катедралата на Месина..., освен това вече е ден, а на мен ми се стори, че разходката продължи не повече от час... на всичко отгоре тая «къщичка» не се намира в Сицилия, готова съм да се хвана на бас...“

– И ще спечелите – намеси се Вещицата. – Надявам се, не се сърдите, че разнообразих по този начин пътуването ви?

– А другите, те как?

– Всеки бе забавлявай според наклонностите си. Дъщеря ви разгледа един резерват за диви животни край Амазония, синът ви беседва с театроведа Беревски, а мъжът ви се запозна обстойно с историята на конквистите.

– И какво? Цялото ни семейство ли смятате да префасонирате?

– Моля ви! Аз отдавна се отказах от младежките си увлечения. Вече не произвеждам гении от отпадъчни материали. Нерентабилно и противоприродно е. Все едно да заставиш дюлята да порасне колкото евкалипт и да ражда праскови. Кому е нужно? Прекалено уважавам природата, за да ѝ противореча. А и във всеки човек има по нещо, на което

само той е способен, което той и само той умее да върши. Не бива да се погубва разнообразието. Сега си позволявам само да помогна на някои хора да използват пълния капацитет на своя мозък. Но спрямо вас и това е излишно. Не мисля да се меся в работата на вашия ум. Интересува ме поддържането на тялото ви.

– Че какво му е на тялото ми? – се сепна Марта.

– Има известни признаци на износване. А човек трябва да цени и пази тялото, което природата му е дала. Още старият Пу Сун-лин пише: „Не е ли човешкото тяло онова, с което е най-трудно да се сдобием? Как тогава онези, които притежават такова тяло, често го изоставят?“

– За съжаление по-често се случва тялото „да изостави човека“ и да се разруши въпреки нашата воля да живеем.

– Друг мислител от миналите векове твърди: „Човек не би се покорил и на смъртта, ако да нямаше слаба воля.“ Но смъртта е нещо редно и неотменно, на нея можем да се покорим, след като сме живели. Живели! Живели не по принуда, а чрез пълното си присъствие в този велик и вечен живот.

– И затова вие възнамерявате да „подновите“ тялото ми? – думите на Марта прозвучаха и като заключение, и като въпрос.

– То е сторено! – нехайно каза Вещицата и Марта осъзна, че те отдавна не са в пруста на селската къща, че ги обграждат стени, покрити с излинали от времето гоблени. Металните нишки, втъкнати в тях, ту проблясваха, ту като че се покриваха с плесен, а тази плесен ухаеше на диви ягоди, тамян и акация.

Една от стените се огъна, разтвори се и откри огледало. До огледалото, в кристален съд бе захлупен паяк.

– Наказан е на четири часа принудително безделие – поясни Вещицата и уж се учуди. – Но защо гледате него, а не себе си?

– Знам ли го огледалото как отразява? – каза Марта. – Ако му вярвам, ще излезе, че съм по-млада от сина си.

– Това смущава ли ви?

– Мене? Хич дори. Но ако онова там съм аз, много ще е забавно що ще рече обществото.

– Да видим – предложи Вещицата и изведе Марта пред къщата, дето останалите вече привършваха десерта.

Първа скочи малката Матева:

– Маменце! Ти ли си?

Доктор Беля смете сребърните фруктиери и засипа с фурми и лешници Винех, който с усмивка гледаше жена си. Борис несъзнателно се

облегна на гепарда, застанал до него, животното понесе това с царствено спокойствие, а Матев, съкрушен едва издума:

– Ами, сега как... така, Мартичка? И без това са ми омръзнали безбройните ти поклонници...

– И на мен – успокой го Марта. – Но не всичките...

В ръката на Вещицата се появи чаша, пълна с гъста синя течност. Тя я подаде на Матев и му се усмихна окуражително:

– Младостта не е най-ценното качество, което мъжът трябва да притежава. По-важна е силата.

Матев глътна на един дъх синята течност и тъй като вкусът ѝ му напомни на печен лук, с неудоволствие измърмори:

– Е, все някой трябва да изпие горчивата чаша.

– „Различна е нашата участ“ – с едва забележима насмешка издекламира Вещицата и продължи, като се обърна към Борис. – На някого се пада незаслужена награда, а другиму...

Никой не успя да дослуша кому какво се пада, защото Борис така притисна гепарда, че звярът изръмжа застрашително.

До един от стълбовете на къщата бе застанало небесно създание с коси, черни като абанос, с белоснежнo лице...

Настъпи тишина, в която се чуваше само тихият смях на Вещицата.

Марта не загуби присъствие на духа. Попита:

– Истинска ли е?

– Напълно.

– Нали вече не се занимавате с преобразяване и не произвеждате гении от отпадъчни материали?

– За добрите приятели мога да се потрудя.

– Тогава защо не ми направите и на мен един Римски-Корсаков? От дете го обожавам. И човечеството ще е доволно... И... заради него няма да нарежа Матъо, обещавам.

Вещицата седна върху гърба на раздражения гепард, погали го и тъжно отвърна:

– Докато все още има хора, които умират от глад, от любов, за свободата или за напредъка на човечеството и никой не им помага, редно ли е да изпълнявам прищевки?

Марта стана тиха и строга като средновековна отшелница.

– Извинете ме за глезенето и глупавите капризи. Сама знаете, че не мисля това, което говоря.

– Затова и не желая да променям вашия ум. Неговата странна дейност е полезна, за разлика от привидно логичната целесъобразност на

неции високоценени мозъци. За жалост човечеството не се е отказало от своя навик да почита това, което му е понятно, и да се стъписва пред дързостта на непривичното. Но нека не губим надежда – и Вещицата поведе Борис към момичето, излязло от приказката за Снежанка, сложи нейната ръка в неговата и каза: – В края на парка има беседка. Клио ще ви заведе там.

И учената котка Клио ги поведе. А от къщата излезе още по-ученият котарак Балт, измери с поглед обществото, спря до Марта и изрази възторга си по доста съдържан начин – захапа някакво камъче, поднесе ѝ го и погали с муцунка коляното ѝ.

– И той започна да ви ласкае – обясни Вещицата. – Забележете, избрал е за вас розов ахат – камъка на Венера, богинята на любовта и красотата.

Марта прегърна котарака и се засмя:

– Че защо не? Ние сме стари приятели, нали, Балтасар? – и попита: – А къде се крие истинският му господар?

– Да се крие! – упрек трепна в гласа на Вещицата. – Та от вас какво може да се скрие? Ихтиологът Каспариди просто е зает. От две години работи в Антарктида, а тъй като там условията са неподходящи за любимия му котарак, той ме помоли да се грижа за Балтасар.

Марта се усмихна лукаво:

– А не се ли случва и Балтасар да се грижи за вас?

– Аз никога не съм била безпомощна. Не ми е била нужна защита против глупаци, защото те бяха материалът, от който произвеждах моите гении. Но едно добро сътрудничество с Балтасар и господаря му никога не би навредило.

– И как си сътрудничите? – не успя да съдържи любопитството си Марта.

– Има неща, които са лесни за тях и трудни за мен. И обратно. Например това момиче от сняг, измислено от художника Девон, на което ние дадохме плът...

– За да угодите на Борис... – вметна Марта. Вещицата внезапно стана строга:

– А вие какво мислите? Че тя е някаква кукла, подарена на вашия син? Почакайте. Той някога се влюби в мечтата си, аз се трогнах от силата на любовта му и реших да ѝ дам живот. Но ако той не се постарее да завоюва сам и да задържи при себе си момичето от сняг...

– Дали ще съумее? – се разтревожи Марта.

– Това вече е негов проблем – отговори Вещицата и се обърна към

доктор Бея. – Ще ми помогнете ли да освободя един затворник? Става дума за вашия любим паяк Лаврентий, който бе дошъл да се осведоми по какъв начин аз ще се справя със затрудненията на семейство Матеви.

Доктор Бея почервеня, настъпи, без да иска, кроткия гепард, звярът се надигна, внимателно постави лапи на раменете му и го принуди да престане да действа.

Вещицата помоли гепардите да се отдалечат и подаде ръка на доктор Бея:

– Нека сключим договор за съвместни благотворни действия. Защото, ако хората с добри намерения започнат да се подозират помежду си, как ще се справят с онези, които държат да доказват превъзходството си? Надявам се, и вие сте убеден, че главните заплахи към човечеството не идват отвън, а са загнездени в умовете онези, изпълнените с чувство за превъзходство...

– Мисля, че вие доста поработихте в тая насока – се окопих доктор Бея.

– И вие! – радостно произнесе Вещицата.

– А аз! Аз, дето все ви спасявам от най-различни чудесии, дори и извънземни... И изтърпявам всякакви несгоди... – се размърмори обидено Марта. – И никой не ме пита приятно ли ми е...

– Приятно ви е! – уверено отвърна Вещицата. – Приятно ви е да се грижите за това неразумно човечество, доволна сте и когато му помагате, и когато го възвисявате чрез вашето изкуство. И затова ще ви бъде дадено да изпълнявате доброволните си задължения с успех и с лекота...

– Като че ли досега съм се трепала и морила безуспешно!

Вергил Винех, който само бе мълчал, размести столовете, приближи се до Марта и целуна ръцете ѝ:

– Защо си се наела да разменяш думи с хора на науката, мила Марта? И най-прекрасните им мисли са защитени от твърди звуци. Моля те, направи най-достойното за тоя миг, изпей една светла кантилена с божествен глас и с човешко благородство.

И Марта запя стара, прастара мелодия, а думите ѝ бяха: „Dona nobis pacem“ („Дай ни мир“).

КРАЙ

© 1989 Величка Настрадаинова

Сканиране, разпознаване и редакция: Преслава, 2008

Издание:

Величка Настрадаинова. „Невероятната Марта“, НФ разкази, изд. „Отечество“, София,
1989

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8844>]